

ארזי הלבנון - קינות ליום תשעה באב הרב ד"ר אהרן אדלר

1. תהלים פרק צב פסוק יג
צָדִיק כְּתֹמֵר יִפְרָח כְּאַרְזַי בְּלִבְנוֹן יִשְׁגָּה:
2. פירוש רש"י הירש לתהלים צב: יג-יד'
התמר נותן פירות, אבל אין לו החוזק התמידי וכוח ההתנגדות שיש לו לארז. אמנם לארז יש סגולות אלו אבל פירות אינו נושא. הצדיק – מי שחי רק כדי למלא חובותיו – כל סגולות האלו גם יחד, מצויות בו.
3. תלמוד בבלי מסכת ראש השנה דף יח עמוד ב
צום השביעי - זה שלשה בתשרי, שבו נהרג גדליה בן אחיקם. ומי הרגו - ישמעאל בן נתניה הרגו, ללמד ששקולה מיתתו של צדיקים כשריפת בית א-להינו.
4. דברי הימים ב פרק לה פסוק כה
וַיְקוֹנוּ יִרְמְיָהּ עַל־אֲשֵׁיהֶוּ וַיֹּאמְרוּ כָל־הַשָּׂרִים וְהַשָּׂרוֹת בְּקִינֹתֵיהֶם עַל־אֲשֵׁיהֶוּ עַד־חַיִּים וַיִּתְּנוּם לְחֹק עַל־שָׂרָאֵל וְהָנֶם כְּתוּבִים עַל־הַקִּינֹת:
5. הפיוט אלה אזכרה (תפילות יום הכיפורים)
אֵלֶּה אֲזַכְּרֶה וְנִפְשִׁי עָלַי אֲשַׁפֵּךְ.
כִּי בִלְעוֹנוּ זָדִים כְּעָגָה בְּלִי הַפּוֹכָה.
כִּי בִימֵי הַשָּׁר (נ"א: קִיסָר) לֹא עָלְתָה אֲרוּכָה.
לְעִשְׂרָה הָרוּגֵי מְלוּכָה:
6. איכה פרק ב פסוק ט
טָבְעוּ בְּאֶרֶץ שְׁעָרֶיהָ אֲבָד וְשַׁבָּר בְּרִיחֶיהָ מִלָּכָה וְשָׁרִיָּה בְּגוֹיִם אֵין תּוֹלָה גַם־נְבִיאָיָה לֹא־ מָצְאוּ חֲזוֹן מֶה:
7. תהלים פרק קג פסוק כ
בָּרְכוּ ה' מְלֹאכֵיו גִּבּוֹרֵי לֶחַ עֹשֵׂי דְבָרוֹ לְשִׁמְעַם בְּקוֹל דְּבָרוֹ:
8. איכה פרק א פסוק טז
עַל־אֲלֵהָ אָנִי בּוֹכֶלָה עֵינַי עֵינֵי יִרְדָּה מַיִם כִּי־דַתַּק מִמֶּנִּי מִנְחָם מִשְׁעִיב נִפְשִׁי הָיוּ בְנֵי־שׁוֹמְמִים כִּי גָבַר אוֹיֵב:
9. אסתר פרק ד פסוק א
וּמֶרְדֳּכַי יָדַע אֶת־כָּל־אֲשֶׁר נַעֲשָׂה וַיִּקְרָע מְרֹדֶכַי אֶת־בְּגָדָיו וַיִּלְבַּשׁ שָׁק וַאֲפֹר וַיֵּצֵא בְּתוֹךְ הָעִיר וַיִּזְעַק זַעֲקָה גְדֹלָה וּמְרָה:
10. רמב"ם הלכות פסולי המוקדשין פרק ג הלכה יח
...כשם שהמזבח מקדש את הראוי לו כך הכבש ושאר כלי השרת מקדשין את הראוי להם שהרי נאמר בכלים כל הנוגע בהם יקדש, משיגיע לכבש דבר הראוי לו לא ירד ואף על פי שנפסל, וכן כשיגיע לכלי שרת כל דבר הראוי לו מתקדש ולא יפדה לעולם ואף על פי שנפסל כמו שביארנו באיסורי המזבח.
11. שמות פרשת תצוה פרק כט פסוק לו
שִׁבְעַת יָמִים תִּכְפֹּר עַל־הַמִּזְבֵּחַ וְקִדַּשְׁתָּ אֹתוֹ וְהָיָה הַמִּזְבֵּחַ קֹדֶשׁ קֳדָשִׁים כְּלֵהֲנֹנֶע בַּמִּזְבֵּחַ יִקְדָּשׁ:
12. תלמוד ירושלמי מסכת יומא פרק א דף לח טור ב /ה"א
אמר רבי חייא בר בא בני אהרן באחד בניסן מתו ולמה הוא מזכיר מיתתו ביום הכיפורים ללמד ששם שיום הכיפורים מכפר על ישראל כך מיתתו של צדיקים מכפרת על ישראל
13. תלמוד ירושלמי מסכת נזיר פרק ז הלכה א
מהו שיטמא כהן לכבוד [דף לג עמוד ב] הנשיא כד דמך רבי יודן נשייא אכריז רבי ינאי ואמר אין כהונה היום.
14. רמב"ם הלכות אבל פרק ג הלכה י
נשיא שמת הכל מטמאין לו אפילו כהנים עשאוהו כמת מצוה לכל מפני שהכל חייבין ד בכבודו וכן הכל אונגין עליו.

15. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף סא עמוד ב

בשעה שהוציאו את רבי עקיבא להריגה זמן קריאת שמע היה, והיו סורקים את בשרו במסרקות של ברזל, והיה מקבל עליו עול מלכות שמים. אמרו לו תלמידיו: רבינו, עד כאן? אמר להם: כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה בכל נפשך - אפילו נוטל את נשמתך, אמרתי: מתי יבא לידי ואקיימנו, ועכשיו שבא לידי לא אקיימנו? היה מאריך באחד עד שיצתה נשמתו באחד. יצתה בת קול ואמרה: אשריך רבי עקיבא שיצאה נשמתך באחד. אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא: זו תורה וזו שכרה?

16. תלמוד בבלי מסכת סוכה דף כח עמוד א

אמרו עליו על יונתן בן עוזיאל, בשעה שיושב ועוסק בתורה - כל עוף שפורח עליו מיד נשרף.

17. תלמוד בבלי מסכת קידושין דף לט עמוד ב

ואיכא דאמרי: לישנא דחוצפית המתורגמן חזא דהוה גריר ליה דבר אחר, אמר: פה שהפיק מרגליות ילחך עפר? נפק חטא

18. בראשית פרשת בראשית פרק ב פסוק א - ג

(א) וַיִּכְלֹ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל-צֶבְאָם: (ב) וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלָאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלָמְלָאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה: (ג) וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת-יוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדֵּשׁ אֹתוֹ כִּי בּוֹ שָׁבַת מְלָמְלָאכְתּוֹ אֲשֶׁר-בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת.

19. רמב"ן בראשית פרשת בראשית פרק ב פסוק ג

ודע, כי נכלל עוד במלת "לעשות", כי ששת ימי בראשית הם כל ימות עולם, כי קיומו יהיה ששת אלפים שנה (ר"ה לא א), שלכך אמרו (ב"ר יט ח) יומו של הקדוש ברוך הוא אלף שנים....
...ביום הששי... ואז נברא האדם בצלם אלהים, והוא זמן ממשלתו, שנאמר (שם כג) יצא אדם לפעלו ולעבודתו עדי ערב, והוא האלף הששי, כי בתחלתו ימשלו בו החיות הם המלכיות אשר לא ידעו את ה', ואחרי עשירתו כשעור הנץ החמה ליום (עיין פסחים צד א) יבא הגואל שנאמר בו (תהלים פט לז) וכסאו כשמש נגדי, זהו בן דוד הנעשה בצלם אלהים, כדכתיב (דניאל ז יג יד) וארו עם ענני שמיא כבר אינש אתי הוה ועד עתיק יומיא מטא וקדמוהי הקרבוהי, וליה יהיב שלטן ויקר ומלכו, ויהיה זה ק"ח אחר חמשת אלפים לכלות דבר ה' מפי דניאל, (שם יב יא) ומעת הוסר התמיד ולתת שקוץ שומם ימים אלף ומאתים ותשעים. ונראה משנוי הימים משרץ המים והעוף לחית הארץ, כי בתחלת האלף הששי תתחדש מלכות אומה שלטת ואימתני ותקיפא יתירא, ומתקרבת אל האמת יותר מן הראשונות:

20. תהלים פרק צד

(א) אֶל-נִקְמֹת ה' אֶל-נִקְמֹת הוֹפִיעַ... (כב) וַיְהִי ה' לִי לְמִשְׁגָּב יְאֹהִי לְצוּר מַחְסִי: (כג) וַיֵּשֶׁב עָלַיְהֶם אֶת-אוֹנָם וַיְבָרֵעֵתֶם יִצְמִיתֶם יִצְמִיתֶם ה' אֱלֹהֵינוּ:

21. תלמוד בבלי מסכת תענית דף כט עמוד א

אמרו: כשחרב בית המקדש בראשונה אותו היום ערב תשעה באב היה ומוצאי שבת היה, ומוצאי שביעית היתה, ומשמרתה של יהויריב היתה, והלויים היו אומרים שירה ועומדין על דוכנם. ומה שירה היו אומרים - וישב עליהם את אונם וברעתם יצמיתם. ולא הספיקו לומר יצמיתם ה' אלהינו, עד שבאו נכרים וכבשום, וכן בשניה.

22. מתוך קניות תשעה באב, "ארזי הלבנון"

צדיק רבי אלעזר בן שמוע באחרונה, נהרג במדקרה. יום ערב שבת היה, זמן קידוש ויקדש ויקרא. חרב שלפו עליו, ולא הניחוהו בחיים לגמרה. יצתה נשמתו בברא אלוקים, יוצר וצר צורה.

23. תלמוד בבלי מסכת מנחות דף כט עמוד ב

אמר לפניו: רבונו של עולם, הראיתני תורתו, הראני שכרו, אמר לו: חזור [לאחורך]. חזר לאחוריו, ראה ששוקלין בשרו במקולין, אמר לפניו: רבש"ע, זו תורה וזו שכרה? א"ל: שתוק, כך עלה במחשבה לפני.

24. תלמוד בבלי מסכת יבמות דף צ עמוד א

וכתיב: ואכלו אתם אשר כפר בהם, מלמד, שהכהנים אוכלים ובעלים מתכפרים!

25. משנה מסכת זבחים פרק יד משנה ח

באו לירושלים נאסרו הבמות ולא היה להם עוד היתר והיא היתה נחלה קדשי קדשים נאכלים לפניו מן הקלעים קדשים קלים ומעשר שני לפניו מן החומה:

ארזי הלבנון

אַרְזֵי הַלְבָנוֹן אֲדִירֵי הַתּוֹרָה.
בַּעֲלֵי תִרְיָסִין בְּמִשְׁנָה וּבִגְמָרָא
גְבוּרֵי כַח עֲמָלִיָּה בְּטִהְרָה
דָּמָם נִשְׁפָּךְ וְנִשְׁתָּה גְבוּרָה
הֵנָּם קְדוֹשֵׁי הַרוּגֵי מַלְכוּת עֲשָׂרָה
וְעַל אֵלֶּה אָנִי בּוֹכֶיָה וְעֵינֵי נִגָּרָה
זֹאת בְּזִכְרִי אֲזַעֵק בְּמָרָה
חֲמֻדַּת יִשְׂרָאֵל כְּלֵי הַקֹּדֶשׁ נִזְר וְעֹטָרָה
טְהוֹרֵי לֵב קְדוֹשִׁים מִתּוֹ בְּמִיתָה חֲמוּרָה
יָדוּ גוֹרֵל מִי רֹאשׁוֹן לַחֲרֵב בְּרוּרָה
כְּנִפּוֹל גּוֹרֵל עַל רֶכֶּן שְׁמֵעוֹן פֶּשֶׁט צִנְאוֹרוֹ וּבִכָּה
כְּנִגְזָרָה גְזָרָה
לְרֶכֶּן שְׁמֵעוֹן חֲזַר הַשֵּׁר לְהַרְגוֹ בְּנִפְשׁ נִצּוּרָה
מִזְרַע אֶהְרֹן שָׁאֵל בְּבִקְשָׁה לְבָכוֹת עַל בֶּן
הַגְּבִירָה
נִטַּל רֹאשׁוֹ וְנִתְּנוֹ עַל אֲרַבְבוֹתָיו מְנוּרָה
הַטְּהוֹרָה
שֵׁם עֵינָיו עַל עֵינָיו וּפִיו עַל פִּיו בְּאַהֲבָה גְמוּרָה
עֲנָה וְאָמַר פֶּה הַמִּתְגַּבֵּר בַּתּוֹרָה
פֶּתְאוֹם נִקְנְסָה עָלָיו מִיתָה מִשְׁנָה וְחֲמוּרָה
צִנָּה לְהַפְשִׁיט אֶת רֹאשׁוֹ בַּתַּעַר הַשְּׂכִירָה
קִיָּם בְּעוֹרוֹ אָמְרוּ לְנִפְשׁוֹ שְׂחִי וְנִעֲבֹרָה
רִשַׁע הַפּוֹשֵׁט עַת הִגִּיעַ לְמָקוֹם תִּפְלִין מִצּוֹת
בְּרָה
צָעֵק (צָעֵקָה וְנִזְדַּעְזְעָה עוֹלָם וְאֶרֶץ) ^[1] שְׁמַע
הַתְּפִלָּה
^[1] תַּעֲמוּד וְכוּתוֹ לְדוֹרוֹת קוֹל יְיָ בְּהַדָּרָה
מֵאַחֲרָיו הִבִּיאוּ אֶת רַבִּי עֲקִיבָא עוֹקֵר הָרִים
וְטוֹחֵן זֶה בְּזוֹ בְּסִבָּרָה
אֶת בִּשְׁרוֹ [מִסְרָקִי] בְּמִסְרָק בְּרִזָּל (וְסִרְקוֹ)
יָצְתָה נִשְׁמָתוֹ בְּאַחַד וּבֵת קוֹל . לְהַשְׁתַּבֵּרָה
אַמְרָה
גּוֹפֶךְ טְהוֹר בְּכָל מִינֵי ^[2] רַבִּי עֲקִיבָא אֲשֶׁרִיד
טְהוֹרָה
בֶּן בָּבָא רַבִּי יְהוּדָה אַחֲרָיו הִבִּיאוּ בְּשִׁבְרוֹן לֵב
נִהְרַג בֶּן שְׁבַעִים שָׁנָה בִּידֵי [רִשְׁעָה] . וְאַזְהָרָה
אַרוּרָה
יוֹשֵׁב בְּתַעֲנִית הָיָה נָקִי וְחָסִיד בְּמִלְאֲכָתוֹ

למהרה:

חנניא בן תרדיון אחריי מקהיל ^[3]רבי

.קהלות בציון שערה

יושב ודורש וספר תורה עמו והקיפוהו

.בחבילי זמורה

.את האור הציתו בהם וכרכהו בספר תורה

ללבו ספוגין של צמר הניחו (על לבו) שלא

:ימות מהרה

.חסיד רבי יששב הסופר הרגוהו עם עמורה

זרקוהו והשליכוהו לקלבים ולא הקבר

.בקבורה

יצתה (בת קול) עליו שלא הניח ^[4]קול בת

:כלום מתורת משה לשמרה

ואחריי רבי אלעזר בן דמא על מצות תפלין]

:ישרה

אחריי רבי ^[1]את רבי חנניא בן חכניאי

.חוצפית ביום עברה

עוף הפורח נשרף בהבל פיו ^[1]מנד

:כבמדורה

צדיק רבי אלעזר בן שמוע באחרונה נהרג

.במדקרה

.יום ערב שבת היה זמן קדוש ויסקדש ויסקרא

.חרב שלפו עליו ולא הנחוהו בחיים לגמרה

:יצתה נשמתו ב'ברא אלקים' יוצר וצר צורה

הנה כהנה וכהנה הוסיפו בני עולה לענות

.בגעה

.בסקילה שרפה הרג וחנק מי יוכל לשערה

.נותנת ממנה לאכלו אריות שה פזורה

יאכלוה במקום קדוש כחטאת וכאשם]

^[1]לאבד זכרה

חזה התנופה ושוק התרומה טרפו אריה

:והכפירה

.גיטיב ה' ולא יוסיף עוד לנסרה

אמץ ברכים כושלות חלק יעקב ומושיע בעת

:צרה

לצדק ימלך מלך. יאמר שלמו ימי אבדך.

:לאורו נסע ונלך